

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Estadístiques i fum

Diuem que el llibre d'estadística de la segona meitat del segle XX més venut a tot el món és el de Darrell Huff, publicat per primera vegada el 1952. Traduït a més de vint llengües, *How to lie with statistics* [Com mentir amb les estadístiques] segueix sent d'una vigència radical. La intenció de l'autor no era ensenyar a mentir, sinó tot el contrari: ajudar a defensar-nos de les mentides estadístiques. I és que, per bé que l'estadística és un gran instrument de coneixement, sota l'empara de la força dels números se solen fer passar xifres d'interpretació complexa per veritats simples i rotundes.

AQUESTS DARRERS quinze dies m'he dedicat a retallar informacions periodístiques que tenien les xifres com a protagonistes. Han merescut l'honor dels titulars, entre molts d'altres, les balances fiscals, el nombre de criatures malnodrides, l'índex de percepció de la corrupció, la xifra d'aturats, el pes de l'economia submergida, les denúncies per maltractament d'avis, l'ocupació dels teatres, la mesura de les audiències televisives, la pobresa infantil a Espanya i, esclar, el suport a la independència. A excepció del de les balances fiscals, la discussió sobre les quals pot haver fet pensar que allò que pesen és dinamita, en tots els casos es donen les xifres sense que se'n posi en qüestió la veracitat i sense que s'expliqui com s'han calculat. Deixant de banda el maquillatge dels resultats de l'enquesta de 8TV, no dic que les dades publicades no siguin bones: sostinc que no es pot saber, perquè, davant la rotunditat del número, ningú no demana més explicacions sobre com s'ha obtingut.

VEGEU-NE UNS EXEMPLES. S'havia dit que l'increment de l'IVA cultural era el culpable d'una baixada dramàtica d'assistència a cinemes i teatres. Però ara hem sabut que els teatres de Barcelona són plens i que els caps de setmana exhaureixen les entrades. Si l'IVA no ha baixat, cal preguntar-se si era correcta la vinculació que s'establia entre l'increment del l'IVA i la no assistència als teatres. Un altre cas: els Mossos informen del nombre de denúncies per maltractament d'avis. I afegixen que només representen un 20 per cent del total de casos. Si no es denuncia, com ho saben? Seguint. Ja imaginàvem que hi ha molta economia submergida, que es xifra en el 25 per cent del PIB. Però, si és així, què en fem de les dades de l'atur o les taxes de pobresa fetes amb estadístiques que ignoren aquest 25 per cent del PIB?

ACABO. SEGUINT LA VELLA astúcia de cridar l'atenció amb una xifra escandalosa, l'ONG Save the Children presenta una campanya contra la pobresa

REUTERS

.....
Sota l'empara
de la força dels
números se solen
fer passar xifres
d'interpretació
complexa per
veritats simples
i rotundes

infantil fent saber que a Espanya hi ha exactament 2.826.549 infants en risc de pobresa i exclusió. Deixant de banda la confusió entre pobresa i risc de pobresa, des del punt de vista estadístic, l'excés de precisió és un dels senyals de manca de rigor. Efectivament, la xifra resulta d'aplicar sobre el total de *nens* –ep!, menors de 18 anys– empadronats a Espanya l'1 de gener del 2012 (una dada més administrativa que real) el 33,8 per cent, un percentatge que al seu torn es deriva d'una pregunta artificiosa feta per Eurostat un any abans a una mostra de famílies els marges d'error de la qual no es donen, i que no sabem fins a quin punt s'hi ha respost de manera veraç. És a dir, 2.826.549 és una xifra resultat del producte de quatre valors altament imprecisos.

DONAT QUE ESTEM IMMERSOS en un món de xifres, si no volem que ens donin gat per llebre, necessitem una millor formació matemàtica i estadística, que també són part de la formació humanística. De moment, davant les estadístiques caldria practicar un escepticisme crític. Però sapiquem que el pensament crític no és possible si els ciutadans no ens comprometem a tenir una bona formació prèvia.